

X 6,15d

IGU INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

Raziskovalni razvojni projekt

" TEMELJI RAZVOJA AGROŽIVILSTVA V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI
ZA OBDOBJE 1978 - 2000 "

subprojekt

Prebivalstvo in zaposlenost

III. faza

mag. Dušan Fatur

Tatjana Zakotnik

Ljubljana, marec 1982

Inštitut za geografijo
Univerze Edvarda Kardelja
v Ljubljani

Raziskovalni razvojni projekt

"TEMELJI RAZVOJA AGROŽIVILSTVA V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI
ZA OBDOBJE 1978 - 2000"

Subprojekt:

Prebivalstvo in zaposlenost

mag. Dušan Fatur
Tatjana Zakotnik

Ljubljana, marec 1982

Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja
Ljubljana, Aškerčeva 12

Raziskovalni razvojni projekt

"TEMELJI RAZVOJA AGROŽIVILSTVA V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI
ZA OBDOBJE 1978 - 2000"

subprojekt

Prebivalstvo in zaposlenost

Naročnik: Univerza v Mariboru
Višja agronomska šola

Nosilec:

dr. Vladimir Klemenčič

Direktor:

mag. Dušan Fatur

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Dušan Fatur", written over a horizontal line.

Ljubljana, marec 1982

UVOD

V tej fazi dela smo skušali dokumentirano, na osnovi analiz vzorčnih katastrskih občin oziroma njim pripadajočih naselij v SV Sloveniji pojasniti probleme sedanje demografske strukture, njen odraz v kulturni pokrajini in vpliv na razvoj agrarne dejavnosti. Za ilustracijo smo izbrali naselja z različnimi populacijskimi gibanji in različnimi prirodnimi pogoji. V vzorec smo zajeli katastrske občine na ravninskem območju: Dolinsko, Dravsko in Ptujsko polje in hribovitem oz. gričevnatem območju SV Slovenije: Haloze in Slovenske gorice. Z ozirom na populacijsko dinamiko smo zajeli območja depopulacije, stagnacije in koncentracije prebivalstva in izbrali naslednja naselja: Hajdoše (koncentracija prebivalstva v obdobju 1971 - 1979), Draženci, Jamna, Mala Polana, Mostje (stagnacija prebivalstva), Gorica in Rodni vrh (depopulacija prebivalstva), glede na naravno-pokrajinsko enoto, ki ji pripadajo: Hajdoše, Draženci, Gorica - Dravsko polje, Jamna - Slovenske gorice, Mala Polana, Mostje - Dolinsko, Rodni vrh - Haloze. V vzorčnih katastrskih občinah smo opazovali demografske karakteristike s posebnim poudarkom na poklicni in starostni strukturi prebivalstva in agrarno dejavnost kmetij v omenjenih naseljih, posebno s stališča delovne sile, problema nasledstva, sprememb v izrabi in vzrokih teh sprememb, dotaknili smo se tudi razdrobljenosti posesti in oddaljenosti parcel od kmečkega gospodarstva.

Za spremljanje sprememb v izrabi tal smo uporabiti podatke geodetskih uprav v obdobju od 1953 do 1979 in ugotavljali povezanost teh procesov z demografskimi gibanji v istem obdobju, tako na nivoju občin, kot planskih regij in v primerjavi s trendi v celotnem slovenskem prostoru. Spremljali smo spreminjanje gostote prebivalstva po katastrskih občinah, občinah in obeh planskih regijah, primerjali z ostalo Slovenijo, prostorsko pa smo želeli ugotoviti obseg območij različne populacijske dinamike in strukturo površin posameznih občin glede na gibanje števila prebivalstva med leti 1953 in 1979, enako tudi za obe planski regiji: podravsko in pomursko.

SOCIALNOEKONOMSKA STRUKTURA PREBIVALSTVA NA PRIMERU VZORČNIH K.O.

Struktura in razvoj prebivalstva predstavljata pomemben dejavnik pri razvoju kmetijstva oz. agroživilske proizvodnje. SV Slovenija je v preteklosti zaradi agrarne pranaseljenosti pomenila območje z viški delovne sile in z ugodno demografsko strukturo. S tega območja se je delovna sila v preteklosti odseljevala ali na začasno delo v tujino ali v druge razvitejše predele Slovenije. Zaposlovali so se v Mariboru, Slovenski Bistrici, v zadnjem desetletju pa se je povečalo zaposlovanje v manjših industrijskih središčih in občinskih centrih kot so Slovenska Bistrica, Murska Sobota, Lendava in Ptuj. Zaradi zaposlovanja v neagrarnih poklicih in preseljevanja je prebivalstvo zapuščalo rojstna naselja in tako je odseljevanje zajelo območje Slovenskih goric, Goriškega in Haloz, kjer so nastala območja odmiranja, medtem ko je za ravninske in za agrarno dejavnost ugodnejše predele značilna zmerna koncentracija prebivalstva¹. Odseljevanje prebivalstva je pustilo v demografski strukturi in tendencah razvoja vidne posledice, ki jih je potrebno upoštevati ob ugotavljanju razvojnih možnosti agroživilske dejavnosti.

Negativni demografski procesi se ne odražajo le v neugodni starostni strukturi prebivalstva /staranje prebivalstva in upadanje števila aktivnih v agrarni produkciji/, temveč v slabši izkoriščenosti kmetijskih površin, redki poselitvi prostora.

Deagrarizacija v SV Sloveniji se je odvijala počasneje kot v ostalih predelih Slovenije in se kaže v postopni ekstenzifikaciji izrabe zemlje. Med vzroki opuščanja intenzivne

izrabe zemlje se pojavljajo najpogosteje pomanjkanje kmečke delovne sile, kar je posledica spreminjanja zaposlitvene strukture /preslojevanje in s tem povezanega izseljevanja/.

Pomanjkanje delovne sile se pojavlja v vseh analiziranih k.o./na območju SV Slovenije je bilo analiziranih 7 k.o.: Rodni vrh v Halozah, Jama v Slovenskih goricah, Gorica na Dravskem polju, Draženci pri Ptuju, Mostje in Mala Polana pri Lendavi/ in pomeni pogost vzrok za spreminjanje izrabe kmetijske zemlje v obdobju 1970 - 1980. Pomanjkanje delovne sile se povezuje s pojavom ostarevanja prebivalstva, kar je močno prisotno v k.o. Mostju in M.Polani v občini Lendava. Posebno kritično je stanje na Rodnem vrhu v Halozah /občina Ptuj/, kjer se omenjenima pojavoma /na Rodnem vrhu je 16 od 62 anketiranih kot vzrok sprememb v izrabi zemlje navedlo pomanjkanje delovne sile in 7 anketirancev ostarelo delovno silo/ pridružujejo še neugodni prirodni pogoji kot so manj rodovitna zemlja za obdelavo in reliefna izoblikovanost, ki onemogoča mehanizacijo kmetijske proizvodnje.

Opuščanje kmetijske zemlje je tesno povezano s spreminjanjem strukture gospodinjstev, preslojavanjem agrarnega prebivalstva. Slika o stopnji preslojitve prebivalstva nam delno kaže poklicna struktura gospodinjstev. V izbranih k.o. SV Slovenije je opaziti velik delež mešanih gospodinjstev, ki so v prevladi v 5 od 7 analiziranih katastrskih občin. V analiziranih k.o. je delež kmečkih gospodinjstev nizek, odstopa le Rodni vrh, zaradi ostarelih ljudi, ki ostajajo na kmetijah, zaradi slabih prometnih zvez je otežena dnevna migracija, v bližini ni močnosti za redno zaposlitev /ni delovnih mest/ zato je delež delavskih gospodinjstev med najnižjimi med analiziranimi k.o. v SV Sloveniji. Drugačno sliko nam dajejo k.o. bližje zaposlitvenim centrom, v teh k.o. je delež delavskih gospodinjstev višji od deleža kmečkih gospodinjstev.

Podrobno stanje poklicne strukture nam kaže tabela, izdelana na osnovi izvedene ankete leta 1980

TABELA 1

POKLICNA STRUKTURA GOSPODINJSTEV V K.O. V SV SLOVENIJI LETA 1980

	RODNI VRH	JAMNA	GORICA	HAJDOŠE	DRAŽEN- CI	MOST-MALA JE	POLANA
kmečka	9	18	17	10	14	28	38
mešana	13	32	46	56	70	62	58
delavska	4	41	20	62	38	19	6
skupaj	26	91	83	128	121	109	102

Postopno se zmanjšuje število družinskih članov v gospodinjstvih, saj se odvečna delovna sila z zaposlovanjem v drugih neagrarnih dejavnostih odseljuje. Spreminja se starostna struktura gospodinjstev /tabela 5/, kar vpliva negativno na nadaljevanje agrarne produkcije. Glede interesa mladih za nadaljevanje dela na kmetiji je iz anket razvidno, da se bo veliko mladih odločalo za delo kot polkmetje ob redni zaposlitvi, kar je posebej opazno v predelih, kjer so boljše možnosti za dnevno migracijo.

TABELA 2

NASLEDSTVO NA KMEČKIH GOSPODARSTVIH V K O. SV SLOVENIJE LETA 1980

	RODNI VRH	JAMNA	GORICA	HAJDOŠE	DRAŽENCI	MOSTJE	M.POLA- NA
naslednik							
kmet	3	9	3	1	5	11	14
polkmet	3	21	11	18	24	10	11
ne ve	13	18	25	28	22	30	34
brez odgovora	3	38	40	62	64	47	37
skupaj	22	86	79	109	115	98	96

V naseljih, s slabšimi možnostmi za zaposlitev izven agrarne dejavnosti se število mladih, ki kot kmetje želijo nadaljevati z agrarno produkcijo, približa številu mladih, ki bodo zaposleni kot polkmetje /Rodni vrh, Mostje, M. Polana/. Stopnja intenzivnosti kmetijskega gospodarjenja delavsko kmečkih gospodinjestev je odraz odvisnosti od zemlje, ki predstavlja dodatni vir dohodkov, potrebnih za preživljanje družine. Zaradi slabše razvitosti SV Slovenije in relativno nižjih dohodkov nekvalificirane delovne sile zaposlene izven kmetijstva, je na ravninskih delih kmetijska zemlja dobro izkoriščena. Vse manjša odvisnost mešanih gospodinjestev od dela na zemlji spreminja odnos lastnikov do izrabe kmetijske zemlje. Spreminjanje števila živine, spremenjena izraba kmetijskih površin po nekaterih naseljih je pokazala, da je odločilna socialna in ekonomska struktura lastnikov zemlje. Spreminjanje demografske strukture se odraža v gibanju števila prebivalstva, starostni in zaposlitveni strukturi in v deležu kmečkega prebivalstva.

Ob analizi vzorčnih k.o. smo ugotavljali način dela na kmetiji /tabela 4/ Največ anketiranih članov gospodinjestev stalno dela na kmetiji, v odgovorih pa se pojavljajo kombinacije stalnega in občasnega dela in dela po rednem delu v neagrarni proizvodnji. V naseljih, ki so bližje zaposlitvenim centrom oz. so ti centri prometno lažje dostopni in omogočajo dnevno migracijo delovne sile, dela na kmetiji po delu v neagrarni dejavnosti večji delež anketiranih. Veliko anketiranih članov gospodinjestev posebno še na Rodnem vrhu občasno dela na kmetiji, kar lahko deloma povežemo s sezonskim značajem vinogradništva in sadjarstva, ki sta prevladujoči dejavnosti v tem delu Haloz. Občasno dela na kmetiji poloobvezna mladina in ob sezonskih delih tudi stari starši in najeta delovna sila.

TABELA 3

DELOVNA SILA NA KMETIJAH V k.o. V SV SLOVENIJI LETA 1980

	RODNI VRH		JAMNA		GORICA		HAJDOŠE		DRAŽENCI		MOSTJE		M.POLANA	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
gospodar	14	25	45	33,3	49	34,5	60	35,3	78	37,9	74	34,1	81	31,5
žena	20	35,7	49	36,3	48	33,8	51	30,0	69	33,5	78	35,9	81	31,5
otroci	20	35,7	26	19,3	31	21,8	49	28,8	47	22,8	44	20,3	59	23,0
starši	1	1,8	10	7,4	9	6,3	3	1,8	3	1,5	17	7,8	26	10,1
drugi	1	1,8	5	3,7	5	3,6	7	4,1	9	4,3	4	1,8	10	3,9
skupaj	56		135		142		170		206		217		257	

TABELA 4

NAČIN DELA NA KMETIJI V K.O. SV SLOVENIJE LETA 1980

	RODNI VRH		JAMNA		GORICA		HAJDOŠE		DRAŽENCI		MOSTJE		M.POLANA	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
A	22	53,7	44	55,0	54	51,9	57	45,6	59	40,4	81	61,8	90	61,6
B	5	12,2	26	32,5	31	29,8	51	40,8	46	31,5	46	35,1	47	32,2
C	14	34,1	10	12,5	19	18,3	17	13,6	41	28,1	4	3,1	9	6,2
skupaj	41		80		104		125		146		131		146	

A - stalno

B - po delu

C - občasno

TABELA 5.

PO GENERACIJAH V

STAROSTNA STRUKTURA GOSPODINJSTEV V K.O. SV SLOVENIJE LETA 1980

	RODNI VRH		JAMNA		GORICA		HAJDOŠE		DRAŽENCI		MOSTJE		M.POLANA	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
A	9	34,6	34	37,4	24	28,6	70	54,7	52	43,0	30	27,5	20	19,6
B	9	34,6	6	6,6	15	17,9	16	12,5	17	14,0	21	19,3	11	10,8
C	5	19,2	17	18,7	19	22,6	22	17,2	17	14,0	24	22,0	40	39,2
D	-	-	22	24,2	15	17,9	11	8,6	11	9,1	24	22,0	15	14,7
E	3	11,5	9	9,9	11	13,1	9	7,0	24	19,8	8	7,3	15	14,7
F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1,8	1	1,0
skupaj	26		91		85		128		121		109		102	

- A mlada in srednja ter stara generacija od 0 do 60 let
 B srednja in stara generacija - vsi družinski člani stari od 20 - 60 let
 C vse generacije od 0 in nad 60 let
 D srednja in stara generacija od 20 - 60 in nad 60 let
 E ostareli - vsi družinski člani nad 60 let
 F ostareli in mlada generacija nad 60 in pod 20 let

TABELA 6

VZROKI SPREMEMB IZRABE ZEMLJE V K. O. SV SLOVENIJE V DESETLETJU 1970 - 1980

	RODNI VRH	JAMNA	GORICA	HAJDOŠE	DRAŽENCI	MOSTJE	M.POLANA
A	7	1	3	4	2	11	12
B	16	2	11	1	3	18	10
C	9	-	-	-	4	2	1
D	9	1	-	-	1	-	1
E	3	-	-	-	1	-	-
F	2	-	4	-	-	-	-
G	13	2	-	-	-	1	5
H	3	51	47	38	89	59	66
I	-	33	9	47	23	16	2
skupaj	62	90	74	90	123	107	97

odgovorov anketiranih

- A - ostarela delovna sila
 B - pomanjkanje kmečke delovne sile
 C - ni možna mehanizacija
 D - slaba zemlja
 E - ni organiziran odkup
 F - divjad
 G - drugi vzroki
 H - ni sprememb v izabi
 I - gospodinjstva brez zemlje

Glede starosti prebivalstva /tabela 5/, ki vrši kmetijsko produkcijo nam analiza ne da popolnih podatkov, ker obsega struktura prebivalstva tudi nekmečko prebivalstvo, vendar pa se delež ostarelih gospodinjstev, kjer so vsi člani starejši od 60 let, giblje med 7,0 pri Hajdošah pri Ptujju do 19,8 % pri Dražencih. Med vzroki sprememb izrabe zemlje v analiziranih k.o. anketirani navajajo pomanjkanje delovne sile in ostarelo delovni silo. Iz tabele 6. je razvidno, da sta omenjena vzroka med najbolj pogostimi pri spreminjanju izrabe. Na spreminjanje izrabe zemlje vpliva več dejavnikov, ki se med seboj prepletajo, zato tudi število odgovorov ni enako številu gospodinjstev v naseljih, kjer je bila izvedena anketa.

Pri ugotavljanju intenzivnosti izrabe tal v obdobju 1953 - 1979 smo z analizo po katastrskih občinah v SR Sloveniji ugotovili zmanjševanje poljedelskih površin, še posebno njivskih površin med leti 1953 in 1961. V zadnjih letih se proces upočasnjuje in indeks znaša v zadnjem desetletju 95 /tabela 7/. Zadovoljivo je, da se počasneje znižuje delež njivskih površin v občinah SV Slovenije.

Znaten del njivskih površin v Sloveniji je bil izgubljen ob usmeritvi v živinorejo, na račun travniških in pašniških površin in v območju urbanizacije na račun nerodovitnih oz. zazidljivih površin.

Ozelenjevanje in drugo izgubljanje njivskih površin se v SV Sloveniji postopno prostorsko zmanjšuje, pri pašniških površinah pa se obseg povečuje tako v SR Sloveniji kot v vsej SV Sloveniji, kar je še zlasti značilno v zadnjem desetletju. Zmanjšuje se delež travnikov in sadovnjakov na območju občin v SV Sloveniji.

Na stopnjo intenzivnosti izrabe tal negativno vpliva velika razdrobljenost posesti, kar smo ugotavljali na dveh ni-

Tabela 7

Izdeksi spreminjanja izrabe tal glede na zemlj. kategorije po občinah SV Slovenije

	Njive	Travniki	Sadovnjaki ¹	Vinogradi	vrtovi ¹	pašniki	gozdovi	Močvirje ²	Nerodov. ³
Gor. Radgona									
1953/79	89	120	-	74	-	87	104	145	119
1961/79	93	112	103	88	5	91	102	122	113
1971/79	97	104	102	98	5	93	101	113	104
Lenart									
1953/79	78	138	184	40	-	25	101	55	151
1961/79	82	130	151	59	4	28	100	54	147
1971/79	96	117	117	79	2	32	102	97	103
Lendava									
1953/79	98	108	298	121	-	39	101	100	118
1961/79	97	102	116	100	-	73	101	93	112
1971/79	99	100	98	100	-	101	100	111	104
Ljutomer									
1953/79	88	117	-	81	-	37	108	252	113
1961/79	100	98	98	99	4	99	99	111	115
1971/79	101	97	98	100	6	97	99	100	117
Maribor									
1953/79	71	150	-	53	-	24	109	196	138
1961/79	78	136	129	75	6	28	105	128	141
1971/79	93	103	101	97	4	47	104	104	117

	Njive	Travniki	Sadovnjaki	Vinogradi	Vrtovi	Pašniki	Gozdovi	Močvirje	Nerodov.
Murska Sobota									
1953/79	91	119	335	119	3	42	108	50	109
1961/79	94	110	122	102	27	56	107	111	103
1971/79	99	102	98	101	34	98	100	112	104
Ormož									
1953/79	89	126	-	88	-	77	106	333	100
1961/79	92	117	131	95	-	79	105	147	100
1971/79	98	105	100	102	-	92	101	101	103
Ptuj									
1953/79	80	130	117	69	12	96	106	216	121
1961/79	84	124	103	79	20	91	104	297	118
1971/79	94	106	101	94	90	95	102	129	108
Slov.Bistrica									
1953/79	80	117	-	75	-	43	104	183	131
1961/79	91	108	128	98	-	54	101	101	127
1971/79	95	105	101	100	-	73	101	100	104
SRS									
1953/79	79	110	-	67	1	74	111	90	116
1961/79	86	106	121	86	11	79	108	98	111
1971/79	95	101	103	98	15	91	103	108	105

1 primerjava površin pod sadovnjaki in vrtovi za leti 1953 in 1979 ni možna, ker so nastale spremembe v opredeljevanju površin v posamezno zemljiško kategorijo

2 kategorija vključuje barje in trstičevja

3 kategorija vključuje zazidljive površine in davka prosta zemljišča

vojih: po podatkih geodetskih uprav posameznih občin smo spremljali naraščanje števila parcel po katastrskih občinah Slovenije in ugotavljali povprečno velikost parcel po katastrskih občinah, upravnih občinah, planskih regijah in nerazvitih območjih SR Slovenije, poleg tega pa smo izbrali katastrske občine v različnih prirodno geografskih območjih Slovenije in ugotavljali število parcel po posameznih kmečkih gospodarstvih /tabela 8/ in velikost posesti /tabela 9/.

Velikost parcel se postopno zmanjšuje in to drobljenje smo opazovali v obdobju 1953 do 1979. Povprečna velikost parcel po posameznih občinah SV Slovenije, v obeh planskih regijah in nerazvitih območjih kot so Haloze in Slovenske gorice prikazuje tabela 10. Za pomursko regijo je značilna močna razdrobljenost, ki ima svoje korenine v preteklosti v značilnih posestnih razmerah in povprečna parcela v Pomurju je leta 1979 obsegala le 61 % slovenskega povprečja, vendar je drobljenje posesti v tej regiji počasnejše od gibanja v slovenskem prostoru. Indeks zmanjševanja površine parcele v podravski regiji je za obdobje 1953-1979 72,1, v pomurski 90,4, v Sloveniji 82,5. Najbolj razdrobljena je posest leta 1979 v občini Lendava, kjer je merila parcela povprečno 18,5 a. Za podravsko regijo so značilne večje parcele, vendar je drobljenje znatno hitrejše, kot je v celi Sloveniji. Poleg razdrobljenosti posesti na intenzivnost obdelave oz. izrabe delovnega časa negativno vpliva velika oddaljenost parcel. V izbranih katastrskih občinah v SV Sloveniji smo ugotavljali oddaljenost parcel od kmečkega gospodarstva /tabela 8/. V katastrski občini Mala Polana je celo 85 parcel od 177 oz. 48 % oddaljenih več kot 1 km od kmetije, kar povečuje prevozne stroške in porabo časa pri obdelovanju. Na neugodno razporeditev parcel v k.o. Mala Polana kaže tudi dejstvo, da ima 31 gospodarstev po 6 do 10 bolj oddaljenih parcel. Najbližje kmečkemu gospodarstvu so parcele v katastrski občini Draženci, kjer se polja širijo okoli vasi in je zato večina parcel v majhni oddaljenosti. V Mostju in Gorici je približno polovica parcel bolj oddaljenih. V ostalih katastrskih občinah, kjer je bila izvedena anketa, je delež oddaljenih par-

cel nad 26 %, običajno pa sta pri enem gospodarstvu 1 do 2 parceli oblj oddaljenih.

Tabela 8

Razdrobljenost posesti in oddaljenost parcel po gospodinjstvih k.o.
SV Slovenije leta 1980

Št. parcel	Rodni vrh		Jamna		Gorica		Hajdoše		Draženci		Mostje		M. Polana	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
1 - 2	3	3	28	19	45	22	50	28	63	24	45	36	14	13
3 - 5	11	4	22	10	32	16	34	7	26	3	45	17	30	28
6 - 10	15	1	25	3	15	3	13	-	24	6	31	2	53	31
11 - 15	1	-	5	-	12	-	7	-	6	1	13	-	46	9
16 - 20	-	-	3	-	2	-	2	-	1	-	4	-	23	4
Nad 20	-	-	3	-	1	-	3	-	1	-	5	1	11	-
Skupaj	30	8	86	32	107	41	109	35	121	34	143	56	177	85
	(26,6%)		(37,2%)		(38,3%)		(32,1%)		(28,1%)		(39,2%)		(48,0%)	
gospodinj. brez zemlje	-		33		12		42		25		16		2	

A - skupno število gospodinjstev

B - število gospodinjstev z oddaljenimi parcelami (več kot 1 km od gospodarstva)

Tabela 9

Velikost posesti po k.o. v SV Sloveniji leta 1980 po gospodinjstvih

velikost posesti v	Rodni vrh		Jama	Gorica	Hajdoše	Draženci	Mostje	M. Polana	
0,05 - 2 ha	3	14,3	16 28,6	35 59,3	65 69,9	67 74,4	26 28,6	11	11,7
2 - 5 ha	7	33,3	15 26,8	14 23,7	19 20,4	13 14,4	58 63,7	63	67,0
5 - 10 ha	8	38,1	17 30,4	18 30,5	7 7,5	8 8,9	7 7,7	20	21,3
nad 10 ha	3	14,3	8 14,3	2 3,4	2 2,2	2 2,2	- -	-	-
skupaj 21 gospodinj.	21		56	69	93	90	91	94	
gospod.brez zemlje	-		33	13	34	24	16	2	

Tabela 10

Povprečna velikost parcel v obdobju 1953-1979 v SV Sloveniji

	1953	1961	1971	1979	v arih
<u>Pomurje</u>	24,9	25,2	23,9	22,5	
M.Sobota	21,2	23,7	22,5	21,4	
Lendava	26,0	22,3	20,3	18,5	
Ljutomer	35,2	30,4	29,6	28,5	
G.Radgona	34,5	33,0	32,5	30,5	

<u>Podravje</u>	43,8	40,7	34,7	31,6	
Maribor	52,3	46,4	35,3	29,0	
Lenart	36,3	36,0	32,5	32,4	
Ormož	37,1	34,8	31,0	30,6	
Ptuj	36,4	35,3	32,4	31,4	
Sl.Bistrica	58,4	50,6	43,4	39,0	

SR Slovenija	44,6	42,9	39,5	36,8	
-----					
nerazvita območja	36,6	36,3	34,5	33,3	
Haloze	42,3	39,6	37,1	35,6	
Sl.Gorice	34,8	33,5	31,5	30,8	

Demografske karakteristike SV Slovenije

Demografsko dinamiko v Severovzhodni Sloveniji smo spremljali na različnih nivojih:

- po katastrskih občinah oz. naseljih kot najmanjših enotah,
- po občinah in
- po regijah.

Na osnovi kvantitativne in kvalitativne analize demografskega razvoja smo ugotavljali trende v dosedanjem razvoju prebivalstva ter regionalne razlike v tem razvoju, hkrati pa nakazali perspektive gibanja v naslednjem srednjeročnem obdobju. Tudi po tej poti je bila posredno ugotovljena različna stopnja regionalnega razvoja. Populacijski trendi se pač podlaga za razumevanje ostalih tendenc razvoja v pokrajini, s katerimi se v tesni soodvisnosti. Med te sodi vsekakor nadaljnji razvoj kmetijskega gospodarstva. Da bi populacijsko problematiko kar najbolje navezali na razvojne smeri agroživilskega kompleksa, je bila dodatno analizirana že socialno ekonomska struktura prebivalstva ter njene razvojne poteze.

Celotna analiza je zasnovana na novejših statističnih podatkih in primerjavi letnih s podatki preteklih uradnih popisov prebivalstva ter gospodinjstev. Izbor teh podatkov, zlasti novejših /v ta namen smo izvedli tudi anketo po posameznih naseljih/ nam v različnih korelacijskih zvezah osvetljuje gibanje na različnih teritorialnih nivojih. Raziskava je bila zasnovana tako, da bodo zbrani podatki in spoznanja služili pri opredelitvi različnih modelov razvoja in za planiranje nadaljnjega razvoja. Ob tem smo stalno primerjali Severovzhodno Slovenijo s celotno populacijsko in socialno-ekonomsko dinamiko, ki velja v povprečju za celoten slovenski prostor. To nam omogoča natančno opredelitev mesta Severovzhodne Slovenije v populacijskem razvoju kot osnova za nadaljnje planiranje takih dejavnosti v prostoru oz. v okviru agroživilskega kompleksa, ki bodo

bistveno. spremenile neustrezne dosedanje razvojne tendence predvsem v gričevnatem terciarnem gričevju v obmejnih območjih, kjer je dosedanji razvoj spremljala depopulacija prebivalstva, industrializacija in urbanizacij pa sta le skromno učinkovali na razvoj pokrajine.

Razporeditev prebivalstva SV Slovenije nam pojasnjuje tabela gostote prebivalstva po občinah in obeh planskih regijah v letih popisov prebivalstva. /tabela 11/. Najhitreje se gostota prebivalstva povečuje v občini Maribor, kjer poleg naravnega gibanja /naravni prirastek/ vpliva na rast števila mehansko gibanje /doselitve/. Negativno gibanje prebivalstva je značilno za občini Ormož in Lenart, kjer v obdobju od 1953 do 1979 gostota prebivalstva upada in močno zaostaja za povprečkom SR Slovenije.

Tabela 11

Gostota prebivalstva v občinah in planskih regijah SV Slovenije

	1953	1961	1971	1979	št.preb./km ²
POMURSKA	99,1	95,0	96,7	98,7	
G.Radgona	96,7	92,4	97,2	98,8	
Lendava	115,9	107,4	105,2	106,1	
Ljutomer	102,2	98,5	101,6	106,0	
M.Sobota	92,8	90,3	92,1	94,0	
PODRAVSKA	123,2	131,6	140,0	147,1	
Lenart	89,0	84,7	81,9	81,6	
Maribor	185,7	210,0	231,9	250,6	
Ormož	95,5	92,7	87,7	86,1	
Ptuj	97,3	98,6	102,1	104,6	
Sl.Bistrica	78,0	81,3	82,5	85,8	
SRS	74,1	78,8	85,1	91,9	

=====

Pri analizi dejavnikov, ki vplivajo na prebivalstvo in njegovo delovanje v prostoru so posebej opredeljeni tudi nekateri drugi elementi regionalnega razvoja kot: prisotnost zaposlenega prebivalstva v družbenih dejavnostih, obrtni dejavnosti, infrastrukturna opremljenost.

Analizirali smo populacijske trende in ugotavljali socialno-ekonomsko strukturo gospodinjstev ter razvojne perspektive. Opredeliti smo skušali območja glede na različno stopnjo regionalnega razvoja:

1. Območja nazadovanja so značilna po sledečih elementih oz. po stopnji razvoja posameznega elementa:
  - stalno nazadovanje števila prebivalstva /indeks 95,0 in manj/ zaradi nizke naravne rasti prebivalstva in negativnega migracijskega salda. V ekstremnih primerih se bomo soočali z območji, ki so v fazi odmiranja prebivalstva in kulturne pokrajine.
  - nadpovprečno visok delež starega prebivalstva in kmečkega prebivalstva
  - nizka stopnja vključevanja prebivalstva v tokove dnevne migracije zaradi zaposlovanja v družbenem sektorju dejavnosti,
  - odsotnost obrtnih dejavnosti,
  - slaba infrastrukturna opremljenost,
  - odsotnost kvartarnih in drugih za socialno-ekonomski razvoj spremljajočih dejavnosti.

Območje nazadovanja števila prebivalstva v obdobju 1953 - 1979 je zajelo v pomurski regiji 3,5 % površine. Na omenjenem območju, ki ga je zajela zelo močna depopulacija, se število prebivalstva zmanjšuje z indeksom pod 80, 38,6 % površin pomurske regije je v območju zmerno močne depopulacije /indeks pod 95/. Največji obseg je dosegla depopulacija v občini Murska Sobota.

V obdobju 1953 - 1979 zajema zelo močna depopulacija v podravski regiji 4,2 % površine. Preusmerjanje kmetijstva v Severovzhodni Sloveniji bo terjalo planiranje demografskih procesov. V Severovzhodni Sloveniji se pojavljajo območja z redko poselitvijo - manj kot 30 prebivalci na km², kar predstavlja kritično mejo, kjer prebivalstvo ne more vzdrževati tehnične in socialne infrastrukture.

Gostota manj kot 30 ljudi na km² se v Severovzhodni Sloveniji v obdobju 1953-1979 pojavlja v katastrskih občinah: ^{občin} Murska Sobota, Lendava, Maribor, Ptuj, Gornja Radgona, Lenart in Slovenska Bistrica. Največ katastrskih občin z redko poselitvijo se pojavlja v obmejnem predelu občine Murska Sobota (Hodoš, Budinci, Krplivnik, Pordašinci, Motvarjevci), 3 katastrske občine so na območju Goričkoga (Panovci, Krnci, Kančevci), v Lendavi se redkeje poseljena območja pojavljajo na Dolinskem (Radmožanci, Pince), in v obmejni katastrski občini Banuta. V občini Gornja Radgona v obmejnem območju katastrski občini Konjišče ter Gornji Ivanjci. Redka poseljenost v ostalih občinah SV Slovenije se navezuje na hribovita in gozdna območja Pohorja (Rdeči breg, Recenjok, Kumen, Smolnik, Lobnica, Slivniško Pohorje, Planina), Kozjaka (Šober, Zgornji Slemen, Veliki Boč, Gradišče, Zgornji Boč) in zahodnih Haloz (katastrske občine Janški vrh, Bolečka vas in Bolfenk), pojavlja se v občini Maribor (12 katastrskih občin), Slovenska Bistrica (1 katastrska občina), kjer so reliefni pogoji omejili gostejšo poselitev. Manj kot 30 ljudi na km² se v občini Ptuj pojavlja na območju Slovenskih goric (katastrske občine Hvaletinci, Desenci, Spodnje Verjane) in v eni katastrski občini v občini Lenart.

2. Območja stagnacije

- v demografskem razvoju izkazujejo rahlo rast ali padec števila prebivalstva (indeks 95,1 do 105,0).

- indeks staranja prebivalstva se giblje med 50,1 - 100,0 delež kmečkega prebivalstva pade pod 40 %,
- v tokove dnevne migracije delovne sile se vključijo prebivalci obeh spolov in vseh starostnih kategorij, vendar je delež zaposlenih v starostni skupini 35 do 50 let in v starostni skupini nad 50 let še relativno nizek,
- infrastrukturna opremljenost območij je nekoliko bolj-ša in se že pojavljajo asfaltirane ceste, nekatera naselja pa imajo tudi telefonske priključke,
- prebivalstvo se vključuje v kulturne, športne in druge dejavnosti v bližnjih lokalnih središčih,
- pojavljajo se že posamezne centralne funkcije najnižje stopnje: trgovina z živili, gostilna, pošta, odkupna postaja za poljedelske oz. živinorejske proizvode, skladišče kmetijskih zadrug, itd.

Stagnacijo prebivalstva smo opredelili z indeksom od 95,1 do 105,0 za obdobje 1953 - 1979 in v pomurski regiji obsega 35,8 % vseh površin, v podravski regiji 32,7 %, kar predstavlja večji del kot je povpreček za slovensko ozemlje /31,9 % celotne površine/.

3. Območja napredovanja rasti

- izkazujejo stalen porast števila prebivalstva /indeks preko 105,0/,
- indeks staranja je manjši od 50; delež kmečkega prebivalstva lahko pade tudi pod 10,%,
- v tokove dnevne migracije je vključena delovna sila obeh spolov in vseh starostnih kategorij več ali manj enako,
- relativno dobro je razvita materialna in socialna infrastruktura.

Za tako opredelitev smo se odločili po podrobni analizi demografskega razvoja v korelacijski povezanosti z ostalimi elementi družbeno-ekonomskega razvoja. Z metodološko zasnovo ter teoretsko opredelitvijo teh glavnih tipov smo opredelili elemente zaviranja in pospeševanje razvoja v sedanjosti, hkrati pa posredno odkrili tudi tiste zaviralne elemente razvoja iz preteklosti, ki so se zakoreninili v prostoru in zavirajo sedanji razvoj.

Pomurska in podravska regija zaostajata za slovenskim deležem površin, kjer se prebivalstvo koncentrira. V pomurski regiji je v obdobju od 1953 do 1979 območje koncentracije prebivalstva obsegalo 22,1 % površine regije, v podravske regiji 25,3 %, medtem ko je delež omenjenih površin v SR Sloveniji 24,6 %.

TABELA 12

STRUKTURA POVRŠIN POMURSKE IN PODRAVSKE REGIJE GLEDE NA TIP POPULACIJSKEGA GIBANJA V OBDOBJU 1953 - 1979

	Indeks	pomurska regija		podravska regija		SRS
		a	b	a	b	
A	do 50	3,5	4,1	4,2	8,0	5,4
B	51 - 80	38,6	6,7	37,8	10,6	36,4
C	81-100	23,6	8,6	19,0	11,2	17,5
D	101-120	12,2	5,4	13,7	9,8	14,4
E	121-200	18,5	5,9	22,1	11,4	20,0
F	201 in več	3,6	5,0	3,2	7,2	4,6
G	-	-	-	-	-	1,8
skupaj		100,0		100,0		

a **delež** površin v okviru regije v %

b delež regije v okviru posameznega tipa populacijskega gibanja **glede na SRS**

- A - območje zelo močne depopulacije
- B - območje zmerno močne depopulacije
- C - območje stagnacije z značilnostmi depopulacije
- D - območje stagnacije z značilnostmi koncentracije
- E - območje zmerne koncentracije
- F - območje močne koncentracije
- G - neposeljeno območje

Razvoj prebivalstva Severovzhodne Slovenije v primerjavi s SR Slovenijo

Že dokaj površen pregled rezultatov dosedanjih raziskav razvoja prebivalstva, socialno-ekonomske in regionalne preobrazbe naselij ter podeželja Severovzhodne Slovenije je pokazal, da SV Slovenija zaostaja v razvoju za razvitejšimi deli Slovenije. Posledice zaostajanja gospodarskega razvoja, tako v kmetijstvu kot v drugih neagrarnih gospodarskih in negospodarskih dejavnostih, se danes odražajo v skoraj vseh komponentah družbeno-ekonomskega razvoja. Neugodnosti se še posebej kažejo tudi v deformacijah demografskega razvoja, v neustrezni demografski strukturi prebivalstva ter načinu poselitve.

Severovzhodna Slovenija je imela leta 1981 po podatkih Zavoda za statistiko SR Slovenije 448.169 prebivalcev ali 23,8 % slovenskega prebivalstva /glej tabelo 14/. V primerjavi z turadnima popisoma prebivalstva leta 1961 in leta 1971 izkazuje delež prebivalstva tega območja tendenco upadanja; prav v zadnjem desetletju je padel pod četrtino. Prebivalstvo Slovenije po številu hitreje narašča kot prebivalstvo Severovzhodne Slovenije. Permanentno odseljevanje mladega prebivalstva je pustilo za seboj deformacije v demografskem razvoju:

- v rodnosti,
- v ostarevanju /tudi višja stopnja umrljivosti/
- v poselitvi.

Vzroke temu globalnemu zaostajanju gre iskati v stopnji razvoja gospodarskih in negospodarskih dejavnosti, slabši infrastrukturni opremljenosti, nezadovoljivi opremljenosti območij z oskrbnimi funkcijami, ki je zaostajala za razvitejšimi deli Slovenije. Ker je bila v te tokove vključena predvsem mlada delovna sila, so demografske zmožnosti prebivalstva po višji stopnji reprodukcije očitno močno zmanjšane.

Tabela 14

Gibanje števila prebivalstva v občinah SV Slovenije med leti 1961 - 1971 in 1981

Občina	Število prebivalstva			Indeks gibanja		
	1961	1971	1981	1971/61	1981/71	1981/61
Murska Sobota	62.535	63.851	64.080	102,1	100,4	102,5
Lendava	27.619	26.918	26.563	97,5	98,7	96,2
Ljutomer	17.651	18.155	18.518	102,8	102,0	104,9
Gornja Radgona	19.492	20.486	20.586	105,1	100,5	105,6
POMURJE	127.297	129.410	129.747	101,6	100,3	101,9
=====						
Lenart	17.182	17.159	16.996	99,9	99,1	98,9
Maribor	152.939	171.754	184.223	122,3	107,3	120,5
Ormož	19.731	65.767	17.954	95,9	96,7	91,8
Ptuj	63.731	65.767	67.591	103,2	102,8	106,1
Sl.Bistrica	29.982	30.406	31.658	101,4	104,1	105,6
PODRAVJE	383.391	303.638	318.422	107,1	104,9	112,4
=====						
SV SLOVENIJA	410.688	433.048	448.169	105,4	103,5	109,1
=====						
SR Slovenija	1.591.	1.727.137	1.884.047	108,5	109,1	118,4
=====						

Delež prebivalstva SV Slovenije v SR Sloveniji leta 1961, 1971 in 1981

leto	število prebivalstva		
	SRS	SV Slovenija	%
1961	1,591.527	410.688	25,8
1971	1,727.137	433.048	25,1
1981	1,834.047	448.169	23,8

Tudi večje priseljevanje v Maribor oz. na teritorij mariborske občine v zadnjih letih ni moglo vplivati na večjo dejansko rast prebivalstva do take mere, da bi se delež prebivalstva SV Slovenije v celoti ne zmanjševal. Morda je to deloma uspelo le Podravski /Mariborski/ regiji, ki se le nekako izenačuje s trendi v Sloveniji, medtem ko Pomurje močno zaostaja.

V SV Sloveniji je v obdobju 1961 - 1981 število prebivalstva naraslo za 9,1 %, v SR Sloveniji pa za 18,4 %. Medtem ko je mariborska regija še izkazovala neko zmerno rast /12,4 %/, je v Pomurju v obravnavanem obdobju število prebivalstva naraslo za 19 %. Večje razlike v rasti prebivalstva se pojavljajo v zadnjih letih v obdobju 1961 - 1971 je npr. mariborska regija manj zaostajala v stopnji rasti za rastjo prebivalstva Slovenije kot v obdobju 1971-1981.

Med posameznimi občinami izkazuje tudi v zadnjem obdobju 1971 - 1981 samo občina Maribor močnejšo rast v številu prebivalstva, medtem ko sodijo občine Murska Sobota, Ljutomer, Ptuj, Slovenska Bistrica v skupino, ki izkazuje rahel porast, občini Lenart in Ormož ter Lendava pa v tem obdobju izkazujejo upadanje števila prebivalstva.

Ker se je izseljevanje v tujino v sedemdesetih letih zmanjšalo, nazadovanje števila v Lendavi v tem zadnjem obdobju ni doseglo tiste stopnje v obdobju med uradnima popisoma prebivalstva. (1961-1971) Demografski proces pa je šel tudi v primeru občine Ormož v pozitivnejšo smer; upadanje v zadnjem obdobju ni več tako očitno kot v obdobju 1961-1971, ko je stihijski demografski razvoj kot posledica neustreznega regionalnega razvoja povzročal velike izgube prebivalstva.

V primerjavi z razvojem prebivalstva SR Slovenije, ki v zadnjih letih le izkazuje neko normalno umirjeno rast, je razvoj prebivalstva v večini občin SV Slovenije daleč za republiškim povprečjem. Na bodočo rast bo vsekakor še naprej vplivala prostorska razvrstitev krajev zaposlitve, rast ter struktura delovnih mest, prometna povezanost s kraji zaposlitve, razvoj kmetijstva itd.

Šele v zadnjih dveh desetletjih se je začelo razvijati, poleg Maribora, še nekaj drugih zaposlitvenih središč kot: M.Sobota, Ptuj s Kidričevim, Slovenska Bistrica. V zadnjem desetletju pa pridobivajo od občinskih središč na pomenu še: G.Radgona, Ljutomer, Lenart, Ormož in Lendava. Gravitacijska zaledja posameznih centrov se stalno širijo, vendar še vedno premalo, da bi nastala ravnotežna situacija glede na število preslojenega prebivalstva, ki se je zaradi tega moralo izseljevati. Deloma se ta razvoj pokriva le v občini Maribor.

Podatki, interpretirani na nivoju katastrskih občin ali posameznih naselij nam tudi v razvoju pokažejo čisto drugačno podobo, ki jo pač občinske veje v precejšnji meri zabrišejo. Tudi v Severovzhodni Sloveniji so se zaradi specifičnega demografskega razvoja izoblikovala območja močnejše rasti, stagnacije in nazadovanja prebivalstva. Območja rasti za urbano ali polurbano strukturo prebivalstva lahko danes najdemo predvsem v neposredni okolici občinskih središč in nekaterih drugih krajih z močnejšo industrijo. Med vsemi prednjači policentrično gravitacij-

sko območje dnevne migracije delovne sile v trikotu Maribor-Slovenska Bistrica - Ptuj in območje Maribor - Ruše. Obrobna območja Ptujskega polja, Murska polja, Murske ravnine in Zahodno Goričko sodi v tip stagnacije. Medtem ko je osrednje Goričko, srednje Slovenske Gorice (še posebej na stiku občin Ljutomer, Ormož, Ptuj, Lenart) svet Dravinjskih goric in predvsem Haloze podvrženo stalni depopulaciji. Ob nazadovanju števila prebivalstva je tu še neustrezna starostna in socialno-ekonomska struktura prebivalstva, kar dokazuje tudi v srednjeročnem obdobju 1981-1985 negativni razvojni trend.

Kljub temu, da je v povojnem obdobju opaziti razkroja klasične agrarne strukture močne premike prebivalstva v smeri proti večjim zaposlitvenim centrom in v tujino, so še vedno ostala nekatera območja na ravni zaostale agrarne strukture, kjer se produkcijski način ni bistveno spremenil na boljše. Z raznovrstnimi ukrepi bo potreben temeljit poseg v dosedanjo stihijo ter obvarovati pokrajino pred nadaljnjim razpadanjem.

Naravna in mehanska rast prebivalstva

Gibanje prebivalstva je odvisno od naravnega in mehanskega gibanja komponent. Naravno je rezultat natalitete /rodnosti/ in mortalitete /umrljivosti/. Pod mehanskim gibanjem pa se razumeva priseljevanje in izseljevanje prebivalstva. Število rojenih in priseljenih pomeni pozitivno tendenco v gibanju, število umrlih in izseljenih pa negativno. Z razliko med številom rojenih in umrlih dobimo naravno rast prebivalstva. Razlika med številom izseljenih in priseljenih pa je migracijski saldo. Dejanska rast prebivalstva je rezultat vseh štirih komponent.

V občinah Severovzhodne Slovenije je najnižja rodnost v Prekmurju, kjer ne doseže stopnje 15 ‰/promilov/; prav tako pa je nizka rodnost tudi v občini Maribor. V prvem primeru se že kažejo posledice tradicionalnega izseljevanja mladega prebivalstva v tujino in druga območja Slovenije; v primeru občine Maribor pa gre nižja stopnja na račun urbanega načina življenja. V ospredje prihajajo družine z enim ali dvema otrokoma. Najvišja rodnost je bila registrirana še vedno v izrazito agrarni občini Lenart /17,1 ‰/. Vendar je v tej občini tudi najvišja stopnja umrljivosti /12,7 ‰/.

TABELA 15

RODNOST IN UMRLJIVOST PREBIVALSTVA V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI V OBDOBJU 1969 - 1978 /v ‰/

Občina	rodnost	umrljivost	naravna rast
M.Sobota	14,9	12,4	2,5
Lendava	14,8	11,8	3,0

Ljutomer	15,9	11,0	4,9
G.Radgona	16,8	11,9	4,9
<hr/>			
POMURJE	15,3	12,0	3,3
=====			
Lenart	17,1	12,7	4,4
Maribor	14,8	9,0	5,8
Ormož	15,4	12,6	2,8
Ptuj	16,2	10,7	5,5
Sl.Bistrica	16,1	12,1	4,0
<hr/>			
MARIBORSKA			
REGIJA	15,4	10,1	5,3
=====			
SV SLOVENIJA	15,4	10,6	4,8
=====			
SR SLOVENIJA	16,3	10,0	6,3
=====			

in zaradi tega relativno nižja stopnja v naravni rasti prebivalstva. Razen v občini Maribor je umrljivost povsod višja od slovenskega povprečja, ki se giblje okrog 10,0 ‰. V občini Maribor je stopnja umrljivosti nižja zaradi prevlade mladega prebivalstva, v ostalih občinah pa je stopnja umrljivosti višja zaradi ostarevanja prebivalstva, t.j. v višjih starostnih kategorijah je večji delež prebivalstva kot posledica tega procesa.

Že za Slovenijo danes demografi ocenjujejo naravno rast kot izrazito umirjeno; v vseh občinah severovzhodne Slovenije pa je naravna rast povsod pod slovenskim povprečjem, tudi v občini Maribor /glej tabelo 15/. Kritična situacija je v prekmurskih občinah in v občini Ormož, kjer je prebivalstvo na meji naravne reprodukcije zaradi nizke fertilitetne stopnje. Posledica pretiranega staranja prebivalstva ter odseljevanje mladega prebivalstva, so torej očitne. Tudi preusmeritev selitvenih tokov v mnogih primerih ne more več v kratkem obdobju izboljšati

razmer. V Prekmurju tudi večji povratak začasno zaposlenih v tujini ne bi pomenil, da bi se v naslednjem srednjeročnem obdobju gibanje prebivalstva izrazito spremenilo v smeri pozitivnejše rasti.

Tudi v mehanski rasti prebivalstva so še vedno opazni negativni trendi gibanja. Razen občine Maribor, izkazujejo vse ostale občine Severovzhodne Slovenije negativni migracijski saldo v obdobju 1969-1978. Emigracijska stopnja je najvišja v občini Ormož in Lenart /vendar gre v obeh primerih na račun republiških selitev bolj kot na račun zunanjih/. Razveseljivo je, da se je emigracijska stopnja znižala v občini Murska Sobota in da je prav tako nizka v občini Goranja Radgona ter Slovenska Bistrica, kljub temu, da je še vedno negativna. To kaže, da se je tudi situacija glede zunanjih selitev v Prekmurju že precej stabilizirala, še posebno v občini Murska Sobota.

Ker podatki o selitvah niso docela primerljivi, če jih interpretiramo na nivoju regij in primerjamo s stanjem za SR Slovenijo, smo ta vidik tu izpustili. Pri občinah so namreč upoštevane medobčinske, medrepubliške selitve ter selitve s tujino, kar ne velja za SR Slovenijo. Podatek za celotno republiko ni enak seštevkcu priselitev in izselitev na nivoju občin, prav tako tudi ne seštevek za regijo kot je Prekmurje ali Podravje.

Da ima občina Maribor pozitivni migracijski saldo, prispevajo k temu priselitveni tokovi iz drugih občin SV Slovenije in ostale Slovenije ter priselitve iz drugih jugoslovanskih republik. V te tokove se vključujejo predvsem delavci, ki se zaposlujejo v industrijskih centrih mariborske občine - predvsem pa v mestu Maribor.

Negativni selitveni saldo je vsekakor povzročil, da je dejanska rast prebivalstva ob nizki naravni stopnji rasti še manjša, v nekaterih primerih /Ormož, Lenart/ pa negativna /glej tabelo 16 in 17/. Pozitivna dejanska rast, kot

posledica naravnega in mehanskega gibanja je v zadovoljivi meri le v občini Maribor, za vse ostale pa velja izraziti stagnacijski tip razvoja prebivalstva. Ob upoštevanju poselitvene strukture zadnjih let, ko so tudi znotraj takih območij izoblikujejo centri rasti, nam postaja jasno, da se širi območje stagnacije in nazadovanja v območjih, ki smo jih že omenjali. Posamezna območja se ne razvijajo usklajeno, razlike v starostni sestavi prebivalstva in v strukturi prebivalstva nasploh se še poglobljajo, kar je še posebej težko korigirati pri naravni rasti.

Navedene demografske tendence vsekakor niso v skladu s konceptom usklajenega razvoja Slovenije.

Tabela: 16

Migracijski saldo v občinah Severovzhodne Slovenije v obdobju 1969-1978 (v št.)

Občina	priselitve	izselitve	saldo
M. Sobota	4647	5613	- 966
Lendava	2345	3103	- 758
Ljutomer	2748	3232	- 484
G. Radgona	3644	3927	- 283
Lenart	3327	4114	- 787
Maribor	23 638	20 296	+ 3342
Ormož	2433	3767	- 1334
Ptuj	7344	9161	- 1817
Sl.Bistrica	4532	4902	- 370

Tabela : 17

Dejanska rast prebivalstva v občinah Severovzhodne Slovenije v obdobju 1969-1978 (v %)

Občina	naravna rast	selitveni saldo	dejanska rast
M. Sobota	2,5	- 1,5	1,0
Lendava	3,0	- 2,8	0,2
Ljutomer	4,9	- 2,6	2,3
G. Radgona	4,9	- 1,4	3,5
Lenart	4,4	- 4,6	- 0,2
Maribor	5,8	+ 1,9	7,7
Ormož	2,8	- 7,2	- 4,4
Ptuj	5,5	- 2,8	2,7
S. Bistrica	4,0	- 1,2	2,8

Tabela 13

Struktura demografskih območij po občinah SV Slovenije za obdobje 1953-79 in 1971-79

	1953 - 1979							1971 - 1979						
	MMD	ZMD	SZD	SZK	ZK	MK	NK	MMD	ZMD	SZD	SZK	ZK	MK	NK
M.Sobota	1,7	49,0	22,9	10,6	10,0	5,7	-	-	47,5	33,0	9,9	9,6	-	-
Lendava	11,8	16,4	22,9	9,2	39,6	-	-	-	32,3	38,6	29,1	-	-	-
Ljutomer	-	19,1	24,5	24,1	32,4	-	-	-	9,5	55,7	20,7	14,1	-	-
G.Radgona	2,1	47,6	26,3	11,4	8,8	3,9	-	-	33,6	35,2	25,2	5,1	1,0	-
Maribor	1,4	38,0	13,5	13,0	29,2	4,9	-	0,4	20,8	30,6	17,7	28,5	2,0	-
Lenart	1,2	45,5	19,0	27,1	6,0	1,2	-	3,8	16,6	69,3	7,9	1,2	1,2	-
Ormož	-	41,5	40,2	7,6	7,3	3,5	-	-	39,0	43,7	13,7	3,5	-	-
Ptuj	6,7	33,9	20,7	10,6	25,1	3,0	-	2,2	26,6	32,3	23,2	14,8	0,8	-
Sl.Bistrica	9,2	37,5	15,0	16,9	20,1	1,2	-	-	1,4	2,4	3,0	1,0	0,8	-

Indeks 1953/79

Indeks 1971/79

MMD - zelo močna depopulacija
 ZMD - zmerno močna depopulacija
 SZD - stagnacija z značilnostmi depopulacije
 SZK - stagnacija z značilnostmi koncentracije
 ZK - zmerna koncentracija
 MK - močna koncentracija
 NK - neposeljeno

pod 50
 pod 80
 do 100
 do 120
 do 200
 nad 200
 -
 pod 80
 pod 95
 do 100
 do 105
 do 120
 nad 120
 -

IZHODIŠČA ZA PREPRAVO PROJEKCIJE⁴ RAZVOJA KMEČKEGA
PREBIVALSTVA

Pri razmišljanju o razvoju zaposlenih v SV Sloveniji in posebno ob ugotavljanju deleža, ki ga bo leta 2000 predstavljalo kmečko prebivalstvo, smo bili soočeni z vrsto vprašanj, ki so med seboj diametralno nasprotna, od katerih pa v celoti zavisi vprašanje projekcije razvoja kmečkega prebivalstva. Ob analizi teh sta se izkristalizirali dve osnovni stališči in sicer:

- ohranitev le najboljših kmetijskih /obdelovalnih/ površin z minimum kmečkega prebivalstva;
- ohranitev in razširitev vseh možnih kmetijskih površin, tudi tistih, ki danes ne služijo v celoti tem n amenom z maksimalno ohranitvijo kmečkega življa.

Prva varianta /ki je imela v ostalih predelih Slovenije svoj čas največjo podporo/ predstavlja umik od visoke stopnje neodvisnosti Slovenije od lastne in zadostne prehranske baze in s tem odvrnitev od visoke stopnje samostojnosti. Drugo varianta je mogoče realizirati le ob neprimeno večjem in stalnem angažiranju družbe kot celote za iskanje zadostnih in trajno dotekajočih finančnih sredstev ter za vrsto vzporednih akcij, ki bodo usmerjene v ohranitev prebivalstva na zemlji. Doseči bi morali tudi njihovo pripravljenost, posvečati ves svoj napor o hranjenju in intenzivni izrabi kmetijskih zemljišč, stalnemu večanju produktivnosti, večjim donosom in uprabi vseh ukrepov, ki bi to omogočali.

Nobenega dvoma ne bi smelo biti, da zahteva ta pot veliko več vsestranskih naporov, kot smo jih bili pripravljeni doslej opravljati. Počasnost in nezavzetost pri odpravljanju drobljenja posesti, preprečevanju nadaljevanja razpar-

celacij, premajhna zagnanost pri izvajanju dogovorjene kmetijske politike, posebno glede na komasacije in arondacije, premajhna skrb za hitrejšo podružbljanje proizvodnje ter odpravljanje tradicionalnih oblik kmetovanja, so že pustili vrsto neprijetnih posledic.

Glede na povedano smo se pri usmerjanju razvoja kmetijstva pri oceni razvoja prebivalstva opredelili za edino prehojeno pot, ki jo lahko prehodimo v naslednjih dvajsetih letih:

- ohranitev zadostnih, dolgoročno optimalnih kmetijskih površin, ki bodo omogočale izpeljavo pridobljenega programa pridobivanja hrane in ki imajo vse naravne pogoje za moderno kmetijsko obdelavo;
- ohranitev tolikšnega števila kmečkega prebivalstva, ki bo omogočalo /v okviru družbene verificiranega maksimuma/ racionalno obdelavo vseh kmetijskih zemljišč. Racionalna obdelava bo v največji meri dosežena v okviru in s pomočjo tistega dela kmečkega prebivalstva, ki se bo posvečalo edino obdelavi zemlje /čisti kmetje/.

Za doseg tako zastavljenih ciljev, je nujna ohranitev vseh za obdelavo primernih površin s trajno namembnostjo za kmetijsko izrabo ter njihova popolna zaščita pred vsemi drugimi posegi. Rav tako je nujno trajno poudarjanje prioritete, ki jo bomo v naslednjih letih uživalo kmetijstvo, skupno z usmerjanjem mladine v iskanje tistih prednosti, ki jih bo kmetijstvo moralo nuditi v prihodnje. Te prednosti bodo najlažje dosegljive ob podpori, ki jo bo družba dajala za olajšanje del na kmetijah z večjo mehanizacijo in boljšo organizacijo dela, združevanjem posesti, izgradnjo novega infrastrukturnega omrežja in oblikovanjem manjših subcentrov ter posebno v večjem poudarjanju osebne svobode, samostojnosti in neodvisnosti, ki jo to delo nudi ter končno z neprestanim poudarjanjem izključne družbene kohezivnosti, ki smo jo doslej preveč zanemarjali-

li. Ob tem ne gre pozabiti, da je glede na izpeljavo sprejetih principov v Sloveniji prav SV Slovenija zaradi nedvoumnih naravnih prednosti tista, ki bo v prihodnosti še bolj kot doslej težišče vseh prizadevanj za realizacijo zastavljene kmetijske politike. Izvajanje take politike bo olajšano zahvaljujoč dosedanjemu izvajanju koncepta poselitve Slovenije, ki je sledeč policentričnemu razvoju, zagotavljala enakomerno razpredeno omrežje regionalnih centrov ter dobre medsebojne prometne zveze.

Vse ugotovitve kažejo, da je odločitev v bodoči usmerjenosti kmetijstva SV Slovenije gledano s stališča možnih variant vendarle ena sama, ki jo opredeljujejo:

- [^]nujnost ohraniti zelo priméne površine v celoti za agrarno produkcijo;
- zahteva, da se kmetijske površine opredelijo in omejijo ob prvenstvenem upošt^ev^evanju kmetijskih kriterijev /ne urbanističnih, naselitvenih, industrijskih, gozdarskih itd/;
- formiranje take naselitvene strukture, ki bo v tradicionalno razmeščenih regionalnih centrih nudila zadostno število neagrarnih delovnih mest;
- skrb za izvajanje zastavljenih nalog v produkcijsko manj interesantnih območjih s preprečevanjem relativnega in absolutnega nazadovanja teh območij.

Sledeč vsem navedenim principom in izhodiščem, ki so bila pogosto predmet medsebojnih preverjanj, je bila pripravljena ocena razvoja prebivalstva in posebej razvoja kmečkega prebivalstva v naslednjih 20 letih. Ta ocena nudi okvir, v katerem se bomo po našem trdnem prepričanju moralno gibati ob vodenju ustrezne politike - od gospodarske do socialne in prostorske.

Pri izdelavi projekcije kmečkega prebivalstva v občinah SV Slovenije smo se oprli na predvidevanja glede obsega kmetijskih zemljišč v posameznih občinah, ki so jih izdelali na Višji agronomski šoli v Mariboru in smo skušali odgovoriti na vprašanje, koliko kmečkega prebivalstva bo v prihodnje potrebno za primerno obdelanost vseh kmetijskih površin.

Iz obstoječih statističnih podatkov ni bilo moč razbrati, koliko kmetijske zemlje je v zasebni lasti glede na strukturo gospodinjstev, prav tako statistično ne spremljamo sprememb v strukturi gospodinjstev po kmetijskih gospodarstvih, niti način vrednotenja posameznih zemljiških kategorij po tipih gospodinjstev. Zato smo morali analizo prilagoditi razpoložljivim podatkom. Lahko ugotovimo le strukturo kmečkega prebivalstva glede na velikost posesti in strukturo gospodinjstev glede na vir dohodka za preživljanje. Podatki letošnjega popisa so še v obdelavi na Zavodu SR Slovenije za statistiko, posamezne občine pa podobne evidence za lastne potrebe ne vodijo in razpolagajo le z ocenami za delež kmečkega prebivalstva. Tako smo bili prisiljeni uporabiti, razen za kmečko prebivalstvo 1981, podatke popisa leta 1971 glede strukture gospodinjstev. Pri tem naj opozorimo, da bi novejši podatki verjetno prinesli večje spremembe v strukturi gospodinjstev in posebno v številu gospodinjstev brez zemlje.

Postopek za izračun projekcije kmečkega prebivalstva je bil naslednji: predpostavljali smo, da bo povprečna velikost kmetijskega gospodarstva mešanega gospodinjstva (gospodinjstva, v katerem člani poleg redne neagrarne dejavnosti v svojem prostem času opravljajo tudi agrarno dejavnost) 3,1 ha in velikost čistega kmečkega gospodarstva (leta 1985 - 8,35 ha in leta 2000 10,0 ha kmetijske zemlje) in da posamezna nekmečka gospodinjstva razpolagajo z največ 1 ha kmetijske zemlje (travniki, njive, pašniki, sadovnjaki, vinogradi in ribniki).

Pri tem smo nekmečka gospodinjstva zmanjšali za ustrezno število gospodinjstev brez zemlje, da smo dobili le tista nekmečka gospodinjstva, ki posedujejo kmetijske površine. Gospodinjstvom posameznih tipov smo izračunali velikost posesti, ki bi si jo lastili, če bi vsako gospodinjstvo imelo posestvo v povprečni velikosti 1 ha nekmečke, 3,1 ha mešane in 8,35 ha oz. 10 ha čista kmečka gospodinjstva. Obseg tako izračunanih površin kmetijske zemlje smo znižali sorazmerno velikosti planiranih skupnih kmetijskih površin v posameznih občinah, s tem, da nismo porušili razmerja med posameznimi tipi gospodarstev. Tako smo dobili površine, ki jih v posameznih občinah posedujejo gospodinjstva glede na vir dohodka. (glej tabelo)

Ob predpostavki, da v mešanem gospodinjstvu živi od obdelave 1,1 prebivalstva oziroma na čistih kmečkih gospodarstvih 4 prebivalci, smo dobili število kmečkega prebivalstva (aktivnega in vzdrževanega), ki bo potrebno, da bodo planirane kmetijske površine v posameznih občinah SV Slovenije primerno obdelane.

Tako izdelana projekcija se približa tudi projekciji kmečkega prebivalstva izdelani na osnovi planiranega deleža kmečkega prebivalstva od vsega prebivalstva v prihodnje, z upoštevanjem visoke stopnje mehanizacije in z upoštevanjem določene stopnje deagrarizacije.

Potrebno je opozoriti, da so se ob izdelavi projekcije pojavili problemi, med katerimi je eden poglobitnih pomanjkanje primernih statističnih podatkov. Podatki se nanašajo, kot je že omenjeno na strukturo gospodinjstev, glede na vir dohodka oz. število prebivalstva, glede na velikost posesti in število gospodinjstev, glede na velikost posesti, ni pa podatkov o strukturi obsega kmetijskih površin glede na tip gospodinjstva. Podatki, ki so bili na razpolago so zastareli, tako da niso

upoštevane spremembe, ki jih je prinesel razvoj v zadnjem desetletju tako v strukturi gospodinnjstev glede vira preživljanja, kot v strukturi gospodinjstev glede na velikost posesti, saj se močno povečuje število gospodinjstev brez zemlje oz. je iz trendov spreminjanja povprečne velikosti parcele ugotoviti nadaljno drobljenje zemljišč.

Pri projekciji kmečkega prebivalstva v SV Sloveniji smo izhajali iz vseh navedenih predpostavk in iz predvidevanj o obsegu kmetijske zemlje po posameznih občinah za leto 1985 in 2000. Upoštevali smo strukturo gospodinjstev, kakršno prikazujejo statistični podatki za leto 1971. Glede na slabo razvitost občin SV Slovenije so leta 1980 z Odlokom o območjih, ki štejejo za manj razvita območja v SR Sloveniji v obdobju od leta 1981 do leta 1985, med manj razvite uvrščale le občine Lenart, Lendava, Ljutomer, Ormož, v občini G.Radgona 8 krajevnih skupnosti, Maribor 3 KS, Ptuj 14 KS, v Sl.Bistrici 3 KS, poleg teh pa nekatere KS v obmejnem pasu v občinah Murska Sobota in Maribor. Za občine SV Slovenije je značilna usmerjenost v agrarno dejavnost, kar se odraža v visokem deležu agrarnega prebivalstva. Struktura gospodinjstev po posameznih občinah je dokaj podobna, nekoliko izstopata le občini Maribor in Slovenska Bistrica, ki imata visok delež nekmečkih gospodinjstev. Delež mešanih gospodinjstev se med občinami ne razlikuje veliko. Ob močni razdrobljenosti zemljiške posesti ugotavljamo agrarno prenaseljenost, ki bo v prihodnje zmanjševala število agrarnega prebivalstva. V preteklosti je prenaseljenost povzročala močno izseljevanje in nastanek demografsko ogroženih območij, kot jih ugotavlja V.Klemenčič na Goriškem, v vzhodnem delu Haloz, v predelih Slovenskih goric. Omenjena območja obkrožajo predeli, ki so relativno ogroženi, medtem ko je za ravninski svet Dravskega in Ptujkega polja in Pomurja značilna koncentracija prebivalstva - demografsko neogrožena območja, pretežno agrarno usmerjena.

Ob predpostavki, da se bo posestna struktura v prihodnje bistveno spremenila, smo glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev predvideli potrebno število kmečkega prebivalstva in skušali ugotoviti razmerje med mešanimi in čistimi kmečkimi gospodinjstvi. V strukturi se odraža stopnja razvitosti. V pomurski regiji prevladujejo mešana gospodinjstva zaradi bolj-
ših možnosti za zaposlitev v neagrarni dejavnosti. Za 15 letno obdobje od leta 1985 do 2000 predvidevamo nadaljno manjšanje števila kmečkega prebivalstva, ki je posledica napredka v sami agrarni proizvodnji povečani intenzivnosti obdelave, kot tudi zmanjševanje obsega kmetijskih zemljišč na račun urbanizacije, ki bo tudi v prihodnje posegla na kmetijska zemljišča.

Iz trenda spreminjanja obsega posameznih zemljiških kategorij v celotni Sloveniji je opaziti proces ozelenjevanja, ki močno napreduje v ravninskih predelih na njivskih površinah in procese ogozdovanja na neravnih hribovitih območjih, na travniških in pašniških površinah. V kolikor bo v prihodnje uspelo oba procesa upočasniti oz. z melioracijskimi deli povečati obstoječa kmetijska zemljišča, naj bi znašal indeks gibanja števila kmečkega prebivalstva med leti 1985 in 2000 v SV Sloveniji med 88,1 in 88,3.

Upadanje števila kmečkega prebivalstva med leti 1985 in 2000 po prognozi bo najmočnejše v lendavski občini, kjer bo indeks znašal le 72,5. Za večino občin SV Slovenije bo značilno upadanje števila kmečkega prebivalstva z indeksom med 80 in 90, večina občin v pomurski regiji (razen lendavske), medtem ko se v podravski regiji sem vključuje le ormoška občina. V podravski regiji bo upadanje kmečkega prebivalstva v prihodnje znatno upočasnjeno-najpočasneje se bo zmanjševal delež kmečkega prebivalstva med leti 1985 in 2000 v občini Lenart (indeks 94,4).

V okviru programa raziskovalne študije smo izdelali projekcijo aktivnega prebivalstva po dejavnostih v SV Sloveniji. Upoštevali smo stopnjo aktivnosti prebivalstva občin SV Slovenije in obeh planskih regij ter celotne SV Slovenije v letih 1980, 1985 in 2000 in strukturiranost gospodarstva glede na dejavnosti (primarne, sekundarne, terciarne in kvartarne), kot jo je za leta 1980, 1985 in 2000 predvideval Ekonomski raziskovalni inštitut Univerze E. Kardelja v Ljubljani.

Projekcija aktivnega prebivalstva temelji na linearnem trendu gibanja števila prebivalstva, izračunanem iz gibanja med leti 1961 - 1971. Za osnovo so bili uporabljeni podatki popisov leta 1961 in 1971, zaradi primerljivosti s podatki o stopnji aktivnosti in strukturiranosti smo izbrali podatke o prebivalstvu za leto 1980 iz Registra prebivalstva, ki zajema stalno prebivalstvo in tudi vse prebivalce, ki začasno delajo v tujini, niso pa všteti priseljenci, ki delajo in bivajo na območju SR Slovenije in niso prijavljeni v Register stalnega prebivalstva. Podatki iz registra se zaradi omenjenega razlikujejo od popisnih podatkov in je torej število prebivalstva za leto 1980 višje od števila prebivalstva ugotovljenega ob popisu leta 1981.

Delež aktivnega prebivalstva v SV Sloveniji se giblje med 49,7 % pri Slovenski Bistrici do 54,1 pri Murski Soboti in Lendavi. V celoti je večji delež aktivnega prebivalstva v Pomurski regiji in najvišji v letu 1980 v občinah MS in Lendava. Do leta 2000 se bo delež znižal v celotnem Pomurju na 50,2 % in med posameznimi občinami ni bistvenih razlik. V podravski regiji že leta 1980 znaša delež aktivnega prebivalstva 51,0 % - najnižji je razumljivo v najbolj razviti občini Maribor najvišji pa v občini Ormož 53,8 % do leta 2000 se delež v podravski regiji zniža na 48,9 % - najmanj aktivnega prebivalstva je še vedno v občini Maribor (48,4 %), najvišji v občini Lenart.

Glede strukture aktivnega prebivalstva po sektorjih dejavnosti je značilen visok delež primarnega sektorja v manj razvitih

občinah SV Slovenije - najvišji leta 1980 v Lenartu, ki tudi do leta 2000 zadrži najvišjo vrednost kljub temu, da se delež hitro zmanjšuje.

Delež primarnih dejavnosti se od leta 1980 zniža od 30,2 % na 13,8 v SV Sloveniji, pomurski regiji pa bo do leta 2000 delež upadel na 24,4 %.

Delež sekundarnega sektorja dejavnosti se v letu 1980 giblje med 21,7 (Lenart) in 60,2 % (Maribor). Z razvojem ostalih dejavnosti se bo v prihodnje delež zaposlenih v sekundarni dejavnosti zniževal v bolj industrijsko razviti podravski regiji od 49,7 % na 46,9 % in v občinah Maribor in Slovenska Bistrica. Povsod drugod bo v prihodnje delež aktivnih v sekundarju naraščal na račun manjše zaposlitve v primarni dejavnosti in s tem povezani deagrarizaciji. Terciarni sektor dejavnosti je v SV Sloveniji slabše razvit in znaša delež leta 1980 13,5 % v letu 1985 se bo dvignil na 18,3 % in leta 2000 celo na 27,0 %. V tem času naj bi največje število zaposlenih v tej dejavnosti imela občina Maribor (32,8 %) sledila naj bi občina Slovenska Bistrica, nato skupina občin z vrednostmi okoli 20 % (Murska Sobota, Gornja Radgona, Ormož in Ptuj), 13 % pa naj bi do leta 2000 dosegli občini Lendava in Lenart.

Delež zaposlenih v kvartarni dejavnosti leta 1980 se giblje med 4,8 (Lendava) in 13,6 % (Maribor, Lenart) in naj bi se v prihodnje počasi večal in naj bi leta 2000 znašal od 6,3 % (Lendava) in 18,8 % (Lenart), oz. naj bi celotna SV Slovenija dosegla 12,4 % oz. 29.188 zaposlenih.

Predvideno število aktivnega prebivalstva po občinah SV Slovenije prikazuje posebna tabela prav tako tudi število zaposlenih po posameznih sektorjih dejavnosti v občinah SV Slovenije, na osnovi predvidenih gibanj v populacijski dinamiki in glede na strukturo zaposlenih po dejavnostih.

LITERATURA IN VIRI

1. V. Klemenčič: Geografija prebivalstva Slovenije, Geografski vestnik, 1972
2. Osnovno gradivo: anketa gospodinjstev 7 naselij SV Slovenije v letu 1980
3. Podatki geodetskih uprav občin Maribor, Slovenska Bistrica, Ljutomer, Ormož, Ptuj, Lenart, Gornja Radgona, Murska Sobota in Lendava za leta 1953, 1961, 1971, 1979
4. Popisi prebivalstva v letih 1953, 1961, 1971, 1981
5. Register prebivalstva - Podatki za leto 1979
6. Analiza in prognoza razvoja Slovenije, Inštitut za ekonomska raziskovanja Ljubljana, 1980
7. D. Kladnik: Problematika zemljiške strukture v luči dolgoročnega razvoja Slovenije, IGU, Ljubljana 1981
8. D. Fatur, T. Zakotnik: Temelji razvoja agroživilstva v Severovzhodni Sloveniji za obdobje 1978 - 2000, Subprojekt: Prebivalstvo in zaposlenost, II. faza, IGU, Ljubljana 1981

AKTIVNO PREBIVALSTVO OBČIN SV SLOVENIJE PO SEKTORJIH DEJAVNOSTI LETA 1980, 1985, 2000

	Aktivno prebivalstvo			Primarni sektor			Sekundarni sektor			Terciarni sektor			Kvartarni sektor		
	1980 ^x	1985	2000	1980 ^x	1985	2000	1980 ^x	1985	2000	1980 ^x	1985	2000	1980 ^x	1985	2000
FOMURSKA	70 418	68739	67950	35408	28058	16153	24382	28398	31645	4722	6471	12846	5904	5811	6676
M. Sobota	35 318	34519	33692	18895	15154	8996	10913	12807	14184	2472	3555	7075	3037	3003	3437
Lendava	14 719	14279	13884	8346	6725	4165	5004	5954	7039	662	885	1805	707	714	875
Ljutomer	9 782	9772	9856	3864	3088	1814	4236	4837	5174	645	831	1715	1037	1016	1153
G. Radgona	10 599	10169	10518	4303	3091	1178	4229	4800	5248	943	1200	2251	1123	1078	1241
PODRAVSKA	164 994	168994	170388	37607	32901	21568	81179	79363	77472	26494	35694	48836	19714	21036	22512
Maribor	94 504	98320	101047	6048	4916	2728	56891	54666	51433	18712	25268	33143	12853	13470	13742
Lenart	8 900	8629	8207	5207	4720	3472	1931	1898	2093	552	708	1100	1210	1303	1543
Ormož	9 797	9540	9037	5428	4904	3470	2146	2147	2268	1058	1240	1880	1166	1250	1419
Ptuj	35 917	36270	35729	17527	15487	10147	11781	12259	13363	3664	5150	8146	2945	3373	4073
Sl. Bistrica	15 876	16235	16368	3397	2874	1751	8430	8393	8315	2508	3328	4567	1540	1640	1735
SV SLOVENIJA	235412	237733	238338	73015	60959	37721	105561	107761	109117	31216	42165	61682	25618	26847	29188

x po podatkih registra prebivalstva na dan 31.3.1980

STRUKTURA PREBIVALSTVA PO DEJAVNOSTI V SV SLOVENIJI

Inštitut za ekonomska raziskovanja

	Delež aktiv.preb.			Primarni sektor			Sekundarni sektor			Terciarni sektor			Kvartarni sektor		
	1980	1985	2000	1980	1985	2000	1980	1985	2000	1980	1985	2000	1980	1985	2000
POMURSKA	53,2	51,7	50,2	50,2	40,6	24,4	34,6	41,4	45,5	6,8	9,5	19,1	8,4	8,5	10,0
Murska Sobota	54,1	52,1	50,2	53,5	43,9	26,7	30,9	37,1	42,1	7,0	10,3	21,0	8,6	8,7	10,2
Lendava	54,1	52,3	50,6	56,7	47,1	30,0	34,0	41,7	50,7	4,5	6,2	13,0	4,8	5,0	6,3
Ljutomer	51,7	50,7	50,1	39,5	31,6	18,4	43,3	49,5	52,5	6,6	8,5	17,4	10,6	10,4	11,7
G.Radgona	50,9	50,8	49,6	40,6	30,4	16,9	39,9	47,2	49,9	8,9	11,8	21,4	10,6	10,6	11,8
PODRAVSKA	51,0	50,2	48,9	22,1	17,8	10,3	49,7	48,0	46,9	16,2	21,6	29,6	12,0	12,6	13,2
Maribor	50,1	49,4	48,4	6,4	5,0	2,7	60,2	55,6	50,9	19,8	25,7	32,8	13,6	13,7	13,6
Lenart	53,2	52,7	51,0	58,5	54,7	42,3	21,7	22,0	25,5	6,2	8,2	13,4	13,6	15,1	18,8
Ormož	53,8	53,1	50,9	55,4	51,4	38,4	21,9	22,5	25,1	10,8	13,0	20,8	11,9	13,1	15,7
Ptuj	52,8	52,0	50,2	48,8	42,7	28,4	32,8	33,8	37,4	10,2	14,2	22,8	8,2	9,3	11,4
Sl.Bistrica	49,7	49,7	48,9	21,4	17,7	10,7	53,1	51,7	50,8	15,8	20,5	27,9	9,7	10,1	10,6
SV SLOVENIJA	51,6	50,6	49,2	30,2	24,1	13,8	45,3	46,2	46,8	13,5	18,3	27,0	11,0	11,4	12,4

PROJEKCIJA KMEČKEGA PREBIVALSTVA LETA 1985 V SV SLOVENIJI

Občina	Struktura gospodinjstev leta 1971				Površina kmetijske zemlje leta 1985				Število gospodinjstev l.1985		Kmečko prebivalstvo l.1985			
	nekmečka z zemljo	mešana	kmečka	skupaj	glede na tip nekmečka z zemljo	mešana	kmečka	skupaj	mešana	kmečka	mešana	kmečka	skupaj	delež
Lenart	153	1526	1560	3239	91	2788	9193	12072	899	919	989	4021	5010	30,6
Maribor	7727	4056	2037	13820	5402	8791	14241	28435	2836	1424	3120	3680	6800	3,4
Ormož	273	1785	1599	3657	132	2646	7648	10426	854	765	939	4051	4990	27,8
Ptuj	1838	5297	4790	11925	948	8470	24712	34130	2732	2471	3005	9884	12889	18,5
Sl.Bistrica	2778	1805	936	5519	2180	4390	7344	13914	1416	734	1558	1542	3100	9,5
Podravje	12769	14469	10922	38160	8734	27085	63138	98977	8737	6314	9611	23178	32789	9,8
G.Radgona	275	1590	1513	3378	142	2548	7820	10510	822	782	904	2896	3800	19,0
Lendava	511	1975	2907	5393	225	2702	12828	15755	872	1283	959	5841	6800	24,9
Ljutomer	674	1537	1245	3456	380	2686	7019	10085	866	702	953	3147	4100	21,3
M.Sobota	1182	4127	6791	12100	582	6310	33492	40384	2035	3349	2239	16161	18400	27,8
Pomurje	2642	9229	12456	24327	1329	14246	61159	76734	4595	6116	5055	28045	33100	24,9
SV Slovenija	15411	23698	23378	62487	10083	44331	124297	175711	13333	12430	14666	51223	65889	14,1

PROJEKCIJA KMEČKEGA PREBIVALSTVA V SV SLOVENIJI LETA 2000

Občina	Gospodinjstva leta 1971			Kmetijska zemlja glede na tip gospodinjstva leta 2000 v ha				Kmečka gospodinjstva leta 2000			Kmečko prebivalstvo leta 2000		delež
	nekmečka z zemljo	mešana	kmeč- ka	nekmečka z zemljo	mešana	kmečka	skupaj	mešana	kmečka	mešana	kmečka	skupaj	
Lenart	153	1526	1560	85	2633	8683	11401	849	868	934	3472	4406	27,4
Maribor	7727	4056	2037	4862	7913	12819	25594	2553	1282	1769	3231	5000 ^x	2,4
Ormož	273	1785	1599	115	2339	6764	9218	755	676	831	2704	3535	19,9
Ptuj	1838	5297	4790	885	7908	23067	31860	2551	2307	2806	9228	12034	16,9
Sl.Bistrica	2778	1805	936	1979	3987	6668	12634	1286	667	902	1698	2600 ^x	7,8
Podravje	12769	14469	10922	7926	24780	58001	90707	7994	5800	7247	20333	27575	7,9
G.Radgona	275	1590	1513	117	2089	6414	8620	674	641	741	2564	3305	15,6
Lendava	511	1975	2907	165	1972	9363	11500	636	936	670	3744	4414	16,1
Ljutomer	674	1537	1245	321	2267	5923	8511	731	592	804	2368	3172	16,1
M.Sobota	1182	4127	6791	516	5586	29652	35754	1802	2965	1982	11860	13842	20,6
Pomurje	2642	9229	12456	1119	11914	51352	64385	3843	5134	4197	20536	24733	18,3
SV Slovenija	15411	23698	23378	9045	36694	109353	155092	11837	10934	11439	40869	52308	10,8

^x korigirano po primerjanju s podatki popisa 1981